

Helse- og omsorgsdepartementet

Høringssvar forslag til lovendringer og forskrifter om ulovlig handel med tobakksvarer (sporing, sikkerhetsmerke og bevilling for import, eksport og produksjon)

Vi viser til høringsnotat med forslag til lovendringer og forskrifter om ulovlig handel med tobakksvarer. I det følgende gir vi våre innspill i anledning departementets forslag.

Hvem vi representerer

Virke Servicehandel er Hovedorganisasjonen Virkes bransjeenhet for kiosk- og bensinstasjonsnæringen. Bransjeenheten organiserer også flere leverandører av tobakksvarer til det norske markedet og et utvalg spesialforretninger som har spesialisert seg på omsetning av tobakksvarer.

For våre medlemmer innen servicehandelen er tobakk en stor og viktig varekategori vurdert ut fra både et omsetnings- og lønnsomhetsperspektiv. Helt eller delvis bortfall av tobakksomsetning vil i realiteten medføre at mange utsalgssteder i bransjen må avvike sin virksomhet i mangel på økonomisk driftsgrunnlag.

Uten at det har direkte betydning for denne høringen, tillater vi oss å minne om at Virke Servicehandel over tid har bedt myndighetene engasjere seg i kampen for *like konkurransevilkår* i det samlede tobakksmarkedet. Det vises i denne sammenheng til at sanksjonsregimet for de nettbaserte aktørene som omsetter tobakk i det norske markedet skiller seg fra den fysiske handelen ved at det kun er sistnevnte type utsalgssteder som kan miste retten til omsetning av tobakksvarer ved grove brudd på tobakkskadelovens bestemmelser. Denne sanksjonsformen bør også innføres for nettbaserte aktører.

I tillegg ber vi myndighetene sørge for at det også innføres alderskontroll *ved utlevering* av tobakksvarer bestilt via nett. Gjeldende regelverk medfører store svakheter med hensyn til å sikre at mindreårige ikke gis tilgang til denne typen produkter fra aktører som har spesialisert seg på omsetning av tobakk/snus via digitale kanaler.

Overordnede vurderinger

Våre overordnede vurderinger er at aktuelle reguleringer på tobakksområdet må være utformet slik at man oppnår konkurranse på like vilkår i det samlede tobakksmarkedet. Vi stiller oss derfor bak de oppstilte målsettingene som ligger til grunn for forslag til lovendringer og forskrifter om ulovlig handel med tobakksvarer.

Samtidig er vi opptatt av at regelverket utformes på en måte som ikke er urimelig belastende for de næringsdrivende. Det er i denne sammenheng viktig å minne om at tobakk er en fullt legal vare som i utgangspunktet ikke bør reguleres annerledes enn andre varer med mindre særlig hensyn tilsier dette. Behovet for regulering ut fra eksempelvis et folkehelseperspektiv må således avveies opp mot hvilke utilsiktede, negative konsekvenser dette kan ha i et nærings- og forretningsperspektiv.

Vi merker oss at Regelrådet i sin høringsuttalelse skriver at det er viktig at myndighetene bidrar aktivt i kampen for å redusere ulovlig handel med tobakk, og at eventuelt fravær av dette vil medføre at

regelkostnadene som bæres av næringsaktørene som er lovlydige blir uforholdsmessig store. Fra vår side finner vi det riktig å presisere at det er i vår klare forventning at myndighetene engasjerer seg sterkt i kampen for å redusere omfanget av ulovlig innførsel og handel med tobakk, ettersom illegal aktivitet på dette området har klart negative konsekvenser for våre medlemmer. Vi finner det også riktig å uttrykke at det er i vår forventning at myndighetene i forbindelse med arbeidet med å minimere ulovlig handel med tobakk velger de tiltak og virkemidler som i minst mulig grad innebærer økte økonomiske og administrative ulemper for de seriøse næringsdrivende.

Vi konstaterer at Regelrådet anbefaler at departementet går i dialog med næringslivet for å finne hensiktsmessige overgangsordninger. Vi ber departementet legge til rette for dette, og ønsker gjerne å være involvert i den videre prosessen knyttet til implementering av forslagene som fremsettes i høringsnotatet. Dette kan eksempelvis ta form av at departementet etablerer en referansegruppe bestående av medlemmer fra berørte bedrifter og relevante bransjeorganisasjoner.

Nærmere om forslagene fra departementet

- Vi ber departementet legge til grunn en realistisk tidsplan for implementeringen for å sikre at berørte næringsaktører gis tilstrekkelig tid til tilpasning og implementering av de nye kravene. Bestemmelsene om sporbarhet og sikkerhetsmerke bør innføres til slutt.
- Vi støtter departementets vurdering av at oppgaven som ID-utsteder for identifikasjonsmerker for tobakksvarer bør tildeles en privat virksomhet etter en anbudsprosess. Dette er ikke en oppgave det er naturlig at det offentlige løser i egen regi. Anbudsprosessen bør ta form av en prosess der man sikrer valg av leverandør som har et økonomisk egeninsentiv til å redusere kostnadene knyttet til produksjon og levering av merkene. Det bør vurderes å fastsette en maksimal inntektsramme for oppgaven etter modell fra hvordan NVE regulerer nettselskapene, ettersom den aktuelle virksomheten gis enerett på å utføre produksjonen.

Det er ikke nødvendig at ID-utsteder tilbyr levering av fysiske identifikasjonsmerker.

Det er viktig at man etter valg av ID-utsteder gir berørte næringsaktører tid til omstilling av maskiner, utstyr og produksjonslinjer, samt testproduksjon, før krav til merking iverksettes. Det må også legges til rette for at berørte næringsaktører gis tid til å kvitte seg med beholdningen av varer som ikke inneholder de nye sikkerhetsmerkene før kravet til sikkerhetsmerking innføres. I motsatt fall vil berørte næringsaktører risikere et betydelig økonomisk tap som følge av en uheldig implementering av de nye EU-kravene i norsk lovgivning.

- Vi støtter departementets vurdering av at valg av kombinasjoner i forbindelse med sikkerhetsmerket bør foretas på en måte som sikrer kostnadseffektivitet. Dette for å unngå at kostnadene blir urimelige for de berørte virksomhetene. Vår vurdering er også at de nasjonale kravene til sikkerhetsmerkene i størst mulig grad bør være sammenfallende med de krav som andre land stiller til sine merker, slik at enhetskostnaden i forbindelse med merkingen blir lavest mulig. Vår vurdering er at Norge bør tillate bruk av identifikasjonsmerker fra EU-produksjonslandet dersom EU og Norge ikke oppnår enighet om

ett identifikasjonsmerke for enkeltpakninger.

Vi ber departementet legge til rette for at etablerte standarder kan inngå som del av de enkelte identifikatorer som ID-utsteder genererer for de aktører dette er relevant for. Dette vil kunne ha en kostnadsreducerende effekt for brukerne av merkene.

- Den enkelte produsent bør være ansvarlig for design og produksjon av sikkerhetsmerkene for tobakksprodukter på det norske markedet.
- Vår vurdering er at merkene bør kunne produseres på trykkerier som ikke er ISO-sertifiserte sikkerhetstrykkeri. Stiller man spesielle krav til hvor merkene skal trykkes, vil dette være et potensielt fordyrende element i produksjonen av merkene.
- Vi ber departementet legge til rette for nødvendig fleksibilitet med hensyn til om alle elementene i sikkerhetsmerket skal samles i ett merke. Dette for å unngå unødvendige komplikasjoner når det gjelder produkter der det er vanskelig å påføre sikkerhetsmerker med alle elementer. Gjennom å holde dialog med bransjen underveis i forbindelse med innføringen av kravene kan departementet få gode og nyttige innspill til hvordan man kan løse utfordringene med at det for noen produkter foreligger utfordringer når det gjelder ett sikkerhetsmerke med alle sikkerhetselementer samlet.
- Vi støtter departementets vurdering av at det bør være opp til produsentene å vurdere om sikkerhetsmerkene skal festes, trykkes eller en kombinasjon av de to forannevnte metoder.

Vi finner det samtidig viktig å presisere at kravet til sikkerhetsmerket med hensyn til påføring må være av en slik karakter at det er mulig å oppfylle bestemmelsene uten urimelig ulempe for de berørte næringsdrivende. For små produsenter/importører kan rigide krav på dette området medføre urimelig høye kostnader som ikke står i forhold til de fordeler merkingskravet har. Vi ber derfor departementet vurdere hvordan man kan unngå at kravet til merking kan utformes på en praktikabel måte i forbindelse med produkter med små volum, og som eksempelvis typisk kun omsettes av spesialforretninger.

- Vi forstår departementets ønske om å innføre nokså detaljerte krav til bevillingssøknaden. Vi anser allikevel flere av kravene til å være mer omfattende enn nødvendig, og anbefaler departementet å gå i nærmere dialog med bransjen før kravene implementeres. Det vil også være naturlig å involvere aktuelle profesjonsforeninger som revisorforeningen, advokatforeningen og Regnskap Norge i vurderingen av hvilke krav det er naturlig å stille, og hvordan disse rent praktisk skal operasjonaliseres.

Fra vår side minner vi også om at deler av informasjonen som det er ønskelig å stille krav om, er av svært konkurransesensitiv karakter. Vi er usikre på om det er nødvendig å be berørte virksomheter utlevere denne for å oppfylle målsettingen bak de foreslåtte kravene. Likeledes må ikke kravene til bevillingssøknaden være av en slik karakter at det hindrer nødvendig fleksibilitet for aktuelle søkere, eksempelvis dersom man før/etter søknaden beslutter å endre forretningsstrategi, produktstrategi eller lignende.

- Vi ber om at gebyret i forbindelse med søknadsgebyret i forbindelse med bevillingssøknaden reduseres i forhold til departementets forslag. Tilsvarende ser vi ingen grunn til at departementet skal gis anledning til å oppjustere gebyret årlig. Etter vår vurdering bør departementet etterstrebe etablering av en digital arbeidsprosess i forbindelse med søknadsbehandlingen som tilsier at gebyret kan settes lavere enn hva som blir anbefalt i høringen. Over tid bør gebyret kunne reduseres ytterligere gjennom helautomatisert søknadsbehandling.
- Vi etterlyser en nærmere kvantifisering av de utgiftene markedsdeltakerne vil ha i forbindelse med kravene som overholdes. Det er grunn til å tro at disse utgiftene vil være betydelige, og at enhetskostnadene vil være særlig høye for aktører med lavt produksjonsvolum som følge av at man eksempelvis tilbyr varer som primært omsettes i spesialforretninger.
- Vi forventer at departementet foretar nødvendige tilpasninger slik at berørte næringsdrivende ved etablering av bevillingsregisteret ikke blir belastet med årlig avgift for både tobakksregisteret og bevillingsregisteret. Etter vår vurdering må den årlige registeravgiften for grossister i forbindelse med tobakksregisteret avvikles fra den dag det er gitt hjemmel til innkreving av en årlig sektoravgift til utvikling og drift av bevillingsregisteret.
- For øvrig forventer vi også at departementet gjør sitt ytterste for at sektoravgiften i forbindelse med utvikling og drift av bevillingsregisteret holdes på et lavest mulig nivå gjennom høy oppmerksomhet om hvordan oppgavene avgiften skal finansieres løses på en kostnadseffektiv måte. Det bør settes mål for effektivisering slik at sektoravgiften gradvis kan reduseres. Vi minner i denne sammenheng om at aktørene allerede blir pålagt betydelige utgifter gjennom de nye kravene knyttet til sikkerhetsmerking.

For øvrig støtter vi høringsinnspillet til Tobakksindustriens felleskontor.

Vi gjentar vårt ønske om at departementet etablerer en referansegruppe eller lignende med representanter for berørte virksomheter og aktuelle bransjeorganisasjoner for å sikre at implementeringen av de nye kravene kan foregå på en smidig måte til beste for alle parter.

Oslo, 10.august 2020

Iman Winkelman /s/
Leder Virke Servicehandel